לו: אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

לעשות צרכיו. גרלה משום דהוליכו בלשון ביאה ויבא הביתה קא דייק נמי דלעשות צרכיו נכנס: **באותה** שעה באתה דיוקנו של אביו. כתב רבינו משה הדרשן ואין לים מאנשי הבית [ב]שם בבית דמשמע דוקא מאנשי הבית) לא היה שם מכלל דאיכא אחר שלא מאנשי הבית כלומר חלוק ומופלג מתורת אנשי הבית היה שם וזהו דמות דיוקנו של אביו ותימה קלת מנלן דגרלת לו בחלון ושמא מדכתיב בבית דמשמע בבית לא מ): **איתשיל** נמי אדידך ואע"ג דלא ניחא ליה. ותימה הלא לא היה יכול לישאל על נדרו כי אם מדעתו של פרעה כמו ההוא מעשה דלדקיהו ונבוכדנצר דמייתי התם מ) מיהו מהכא משמע מ) דהוה בפניו דאמר בפ' ר' אליעזר בנדרים (דף פה.) המודר הנאה מחברו אין מתירין לו אלא בפניו פי' בפניו ואפילו בעל כרחו ומיהו תימה לומר דהנודר על דעת חבירו מתירים לו שלא מדעת חבירו ושמא אוקמיה בחלתא דגיזוז בעלמא שגיזמו כך מיהו לא היה יכול לישאל עליו אי לא ניחא ליה לפרעה: והיו

מסורת הש"ס

כתח א ב מי' פ"ט מהל' כלי המקדש הל' ט וע"ש כ"מ:

מוסף רש"י

אלא עולי עין. מסולקין מן העין שאינה שולטת בהן (בכרכות כ.) שלעין על העין ולא העין עולה בהן (שם עה:) עולין למעלה מן העין והיא מלמטה שהיא אינה יכולה לשלוט בהן (ב"מ סד. ובעי"ן רשב"ם ב"ב קיח:).

תוספות שאנץ

ואין איש מאנשי הבית יש במדרש שבדק יוסף עצמו ולא מצא מעשה של איש שלא היה לו מילה שמצא עצמו טומטום: שגר באכסניות בארץ נכריה: מופים מפרש בתנחומא שהיה פיו כשל אביו בהלכות שקבל משם ועבר: אשתעי איהו בלשון הקדש. צ"ע אי הוי ע' לשון חדש מלשון הקדש דהא הכא לא הוה ידע ליה ואמר בסוכה שע' פרים שמקריבין בחג הסוכות כנגד ע' אומות תרן מישראל ואמר נמי בסדר סנחס דמתנה ס"ה משפחות בישראל וע' באומות היינו דכתיב כי אתם המעט ה' משפחות מעט מכל העמים:

[1]אלא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים חלוקין באבני אפוד אלא כדרך שחלוקין בחומש שני כיצד בני לאה כסידרן בני רחל אחד מכאן ואחד מכאן ובני שפחות באמצע ואלא מאי אני מקיים כתולדותם כשמותן שקרא להן אביהן ולא כשמות שקרא להן משה ראובן ולא ראובני שמעון ולא שמעוני דן ולא הדני גד ולא הגדי תיובתא דרב כהנא תיובתא ואלא מאי והחציו תנא חציו של מול הר גריזים מרובה מחציו של הר עיבל מפני שלוי למטה אדרבה מפני שלוי למטה בצרי להו הכי קאמר אף על פי שלוי למטה בני יוסף עמהם שנאמר [1]וידברו בני יוסף את יהושע לאמר מדוע נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להן לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין הרע אמרו ליה [6]זרעיה דיוסף לא שלטא ביה עינא בישא דכתיב [2]בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר' אבהו אל תהי קורא עלי עין אלא עולי עין רבי יוסי בר' חנינא אמר מהכא [3]וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהן ואין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן הני חמשים אותיות חמשים נכי חדא הויין א"ר יצחק [5]יוסף הוסיפו לו אות אחת שנאמר [4]עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים מתקיף לה רב נחמן בר יצחק כתולדותם בעינן אלא כל התורה כולה בנימין כתיב והכא בנימין שלם כדכתיב [5]ואביו קרא לו בנימין [6]אמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקב"ה [6] יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקב"ה יוסף מאי היא דכתיב [6]ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו א"ר יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו ויבא הביתה לעשות מלאכתו [6]רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו נכנס ואין איש מאנשי הבית וגו' אפשר בית גדול כביתו של אותו רשע לא היה בו איש תנא דבי ר' ישמעאל אותו היום יום חגם היה והלכו כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי יום שניזקק לי יוסף כיום הזה [7]ותתפשהו בבגדו לאמר וגו' באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות [7]דכתיב [8]ורועה זונות יאבד הון מיד [9]ותשב באיתן קשתו א"ר יוחנן משום ר' מאיר ששבה קשתו לאיתנו ויפוזו זרועי ידיו נעץ ידיו בקרקע ויצאה שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו מידי אביר יעקב מי גרם לו שיחקק על אבני אפוד אלא אביר יעקב משם רועה אבן ישראל משם זכה ונעשה רועה שנאמר [10]רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף תניא היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אביו שנאמר [11]אלה תולדות יעקב יוסף אלא שיצא שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו ואעפ"כ יצאו מבנימין אחיו וכולן נקראו על שמו שנאמר [12]ובני בנימין בלע ובכר ואשבל וגו' בלע שנבלע בין האומות ובכר בכור לאמו היה ואשבל ששבאו אל גרא שגר באכסניות ונעמן ביותר אחי וראש אחי הוא וראשי הוא מופים וחופים הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי בחופתו וארד שירד לבין אומות העולם א"ד וארד [9]שפניו דומין לוורד א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בשעה שאמר לו פרעה ליוסף [13]ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו' אמרו איצטגניני פרעה עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמשילהו עלינו אמר להן גנוני מלכות אני רואה בו אמרו לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון בא גבריאל ולימדו שבעים לשון לא הוה קגמר הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד שנאמר [4]עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים [9](שפת לא ידעתי אשמע) ולמחר כל לישנא דאישתעי פרעה בהדיה אהדר ליה אישתעי איהו בלשון הקדש לא הוה קא ידע מאי הוה אמר א"ל אגמרי אגמריה ולא גמר אמר ליה אישתבע לי דלא מגלית אישתבע לו כי א"ל [14]אבי השביעני לאמור א"ל זיל איתשיל אשבועתך אמר ליה ואיתשלי נמי אדידך ואע"ג דלא ניחא ליה א"ל עלה וקבור את אביך כאשר השביעך יהודה מאי היא דתניא היה ר"מ אומר כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצחים זה עם זה זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים קפץ שבטו

גא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים. כלומר גא כדרך שסדורים בחומש הפקודים הוא ספר וידבר כדאשו שנסדרו כדאשו אלה שמות האנשים אשר יעמדו וגו' (במדבר א): **בחומש שני.** בתחילת ואלה שמות. לאוכן שמעון לוי ויהודה ויששכר וחבולון באחת מהן בשביה בימין דן ונפתלי גד ואשר ויוסף: **א"כ מה ת"ל בתולדותם.** הואיל ולא כדרך לידתן נסדרו: **תיובתא דרב כהנא.** דלכולי עלמא אין זה סדר הר גריזים והר עיבל דאילו סדר הר גריזים שמעון ולוי ויהודה ישששכר ויוסף ובנימין והר עיבל ראובן גד ואשר חבולון דן ונפתלי: **מרובה מחציו כו'.** והיינו דקאמר והחציו אל מול הר עיבל המציו ממועטו שבחציו מ): **מפני שלוי למטה.** זקני כהונה ולויה היו עם הארון בין שני ההרים כדלקמן מ): **כל שכן דבצרי להו.** מציו של הר גריזים שהרי שבט לוי מהן היה: **אלא הכי קאמר אע"פ ששבט לוי למטה.** אע"פ מציו של הר גריזים מרובה מפני שיוסף עמהן ומרובין היו: **וידברו בני יוסף וגו'.** סופו דקרא ואני עם רב אשר עד כה ברבני ה': **עולי עין.** עולין על העין ואין העין עולה עליהם: **וידגו לרוב.** כן ברכן יעקב למנשה ואפרים: **בגיר חדא הוו.** אחבן השניה קאי: **כתולדותם בעינן.** כשמות אשר קרא להם אביהם: **בספר.** שנתיחד עם הערוה והעמיד על עצמו וכבש את יצרו: **יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא.** על היס כדלקמן מ): **נקרא כולו.** שם בן ארבעה אותיות כולו בשמו של יהודה: **לדבר עבירה.** והאי מלאכתו משמים: **מלאכתו ממש.** מלאכה: **צרכיו.** משמים: **יאבד הון.** שם טוב שהוא יקר מכל הון: **קשתו.** שבשת זרעו על שם שיורה כחץ: **ויפוזו.** לשון ויפוצו שהייי"ן והצד"י מתחלפין כמו זעקת לעקת: **שנעץ אגבעותיו בקרקע.** ונסמך עליהן כדי שיתייסר ויטרד בלעדו ויעבור תוקף יצרו: **מידי אביריהו של יעקב.** משם זכה להיות רועה ומשם זכה לתת מלכי ישראל: **רועה ישראל האזינה.** כלפי שכינה נאמר: **נוהג כצאן יוסף.** קרי כצאן יוסף המנהיגים כצאנו של יוסף. אלמא מיקרו ישראל צאנו של יוסף והוא הרועה: **אלה תולדות יעקב יוסף.** תולדות שיצאו מיעקב כנגדן ראוי לצאת מיוסף: **ואף על פי כן יצאו מבנימין אחיו.** אומן עשרה שפיתתו מיוסף בעשר אצבעותיו: **שגר באכסניא.** בארץ נכריה: **מופים.** מפורש במדרש רבי תנחומא מ) שהיה פיו כפי יעקב אביו בהלכות שקיבל משם ועבר: **אלמגניונים.** חכמים וחוזים בכוכבים ויודעים בחכמת המזלות: **גנוני מלכות.** גווני מלכות בחכמה גבורה ויופי: **עדות ביהוסף שמו.** סיפיה דקרא שפת לא ידעתי אשמע: **איתשיל אשבועתך.** השאל לחכמים שיתירוה לך: אושפיזכן

מ) כ"כ קיש: כ"מ פה. ברכות ס. נה: כ) [לעיל י:], ג) שבת מט:, ד) [ב' מה שמתנו חוס' ניטין קח. ד"ה וכתיבן], ה) [שבת קיח:], ו) רש"ל מ"ו, ז) [יומא מ:], ח) עי' פרש"י בב"מ, ט) [דף נ.], י) [עי' כ"ר לד ח], ל) רש"ל, מ) [נ"מ מגל בחלון היה], נ) [בנדרים סה.], ס) [נ"ל דהאי],

תורה אור השלם

1. וַיְדַבְּרוּ בְנֵי יוֹסֵף אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ נָתַתָּה לִּי נַחֲלָה גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וְאָנִי עַם רָב עַד אֲשֶׁר עַד כֹּה בֵּרַכַנִי יְיָ: יהושע יז יד
2. בֶּן פֹּרָת יוֹסֵף בֶּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן בָּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי שׁוּר: בראשית מט כב
3. הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: בראשית מח טז
4. עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם שָׂפָת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע:
תהלים פא ו
5. וַיְהִי כְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בִנְיָמִין: בראשית לה יח
6. וַיְהִי בַּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת:
בראשית לט יא
7. וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: בראשית לט יב
8. אִישׁ אֹהֲב חָכְמָה יִשְׂמַח אָבִיו וְרֹעֶה זֹנוֹת יֹאבַד הוֹן: משלי כט ג
9. וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ וַיָּפוּזוּ זְרֹעֵי יָדָיו מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל:
בראשית מט כד
10. רֹעֶה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה:
תהלים פ ב
11. אֵלֶּה תֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שֵׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת אֶחָיו בַּצֹּאן וְהוּא נַעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם:
בראשית לז ב
12. וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וַאשְׁבֵל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וְרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְד: בראשית מו כא
13. וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם:
בראשית מא מד
14. אָבִי הִשְׁבִּיעֵנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וָאָשׁוּבָה:
בראשית נ ה

הגהות הב"ח

(מ) גמ' יהויה קיקים. נ"ב ע"ל נפ"ק דף י ע"ב:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com